

REGIMUL JURIDIC AL SPECIEI URS BRUN (URSUS ARCTOS) ÎN ROMÂNIA



Cons. jur. dr. *Mihai-Bogdan IONESCU-LUPEANU*

Abstract

The subject of the study is the legal regime of the brown bear (ursus arctos) in Romania.

After the review of the history of the legal regime of the brown bear in Romania, the legislation in force is critically analyzed, resulting in a series of relevant conclusions regarding the interpretation of the law and the need for a revival of the judicial practice. At the same time, numerous de lege ferenda proposals are being formulated that aim to modify and/or complete the provisions of the Law of Hunting and the protection of the hunting resources no. 407/2006, with subsequent amendments and additions, of Emergency Ordinance no. 81/2021 regarding the approval of immediate intervention methods to prevent and combat attacks by brown bear specimens on people and their goods, within the urban areas, as well as for the modification and completion of some normative acts, approved by Law no. 197/2022, and of the Government Emergency Ordinance no. 57/2007 regarding the regime of natural protected areas, conservation of natural habitats, flora and fauna, approved by Law no. 49/2011, with subsequent amendments and additions.

Key words: *brown bear, large carnivores, legal regime, Romania, strictly protected species.*

1. Introducere

Ursul brun (*ursus arctos*) a populat, cândva, Europa^{1,2}. Extincția locală a speciei, la scara timpului istoric, înregistrează o vechime considerabilă³.

¹ Annette Mertens, Ovidiu Ionescu, *Ursul: biologie, ecologie și management*, Ed. HACO International, 2000, p. 2.

² De altfel, arealul său cuprinde întreaga emisferă nordică [Ion Micu, *Ursul brun: Aspecte eco-etologice*, Ed. Ceres, București, 1998, p. 16].

³ Astfel, în Danemarca se apreciază că a dispărut încă de acum 5.000 de ani, în Marea Britanie, în secolele X-XI d. Chr., iar în Europa Occidentală (continentală) în trecutul recent: în Estul Germaniei (Silezia), în 1770, în Vestul Germaniei (Bavaria), în 1836, iar în Elveția, în 1904, în Alpii francezi, în 1937 [Kai Curry-Lane, *The Brown Bear (Ursus arctos) in Europe: decline, biology and ecology* în International Conference on Bear Research and Management, vol. 2 (1972), p. 74 (74-83)].

Din cele două tentative de reintroducere a ursului brun de până în anul 2000, cea dintâi, efectuată în regiunea Bialowieza (Polonia), constând în eliberarea a 10 urși, în perioada 1938-1944,

În prezent, pe teritoriul României, se găsesc 60% din efectivele de urși de pe continent, exceptând Rusia⁴.

Prin raportare la studiile existente în domeniul toponomasticii, nu putem concludiona decât că ursul brun a constituit o specie emblematică pentru spațiul carpatic din cele mai vechi timpuri⁵.

Populația de urși bruni din România a cunoscut unele fluctuații⁶, însă, prin raportare la anii '50 ai secolului trecut, când specia începe să facă (și) obiectul statisticilor oficiale⁷, trendul este ascendent^{8,9}.

ultimele urme ale acestora fiind observate în 1947 (setul de urme identificat în 1963 în regiune a fost atribuit unui urs din Bielorusia aflat într-un periplu transfrontalier), a constituit un eșec notabil [Andreas Zedrosser, Bjørn Dahle, Jon E. Swenson, Norbert Gerstl, *Status and management of the brown bear in Europe*, Ursus vol. 12 (2001), p. 14 (9-20)], în vreme ce cea de-a doua, efectuată în Munții Pirinei, în perioada 1996-1997, poate fi considerată un real succes, demonstrând că reintroducerea speciei în arealele în care a fost declarată extinctă este posibilă [pentru amănunte a se vedea Santiago Palazón, *The importance of reintroducing large carnivores: The brown bear in the Pyrenees*, p. 231 în *High mountain conservation in a changing world*, Jordi Catalan, Joosep M. Ninot, M. Mercé Aniz (eds.), Springer Open, 2017].

⁴ Obiectivului 15 (Viața terestră) din Capitolul II al Strategiei naționale pentru dezvoltarea durabilă a României 2030, din 09.11.2018, adoptată prin H.G. nr. 877/2018 (M. Of. nr. 985 din 21 noiembrie 2018).

⁵ Aspectul este relevat (și) de studiile [Anatol Eremia, *Ursul în onomastica românească*, Akademos, nr. 3 (30)/2013, pp. 108-109].

⁶ Începutul anilor '50, populația de urs brun era estimată la cc. 860 de exemplare, 1969 - 4.700 de exemplare, 1974 - 3.700 de exemplare, 1988 - 8.000 de exemplare, 2007 - 6.000 de exemplare, care reprezentau la momentul aderării României la Uniunea Europeană 35-40% din efectivele estimate în acel moment la nivelul întregii Europe, cu excepția Rusiei, iar la nivelul anului 2016, estimarea populației indica 6.050-6.640 de exemplare [Planul național de acțiune pentru conservarea populației de urs brun din România, din 28.06.2018, aprobat prin Ordinul ministrului mediului nr. 625/2018 (M. Of. nr. 549 din 2 iulie 2018)], iar tendința de creștere a efectivelor este evidentă [C. Cazacu, M.C. Adamescu, O. Ionescu, G. Ionescu, R. Jurj, M. Popa, R. Cazacu, A. Cotovelea, *Mapping trends of large and medium size carnivores of conservation interest in Romania*, Annals of Forest Research, vol. 57 (2014), nr. 1, p. 97-107. DOI: 10.15287/afr.2014.170. Accesat la data de 6 decembrie 2022].

⁷ O statistică amănunțită a efectivelor de urs brun în perioada 1954-1997 găsim în Ion Micu, *op. cit.*, p. 20-21.

⁸ Neculai Șelaru, Attila Kelemen, *Managementul de succes al populațiilor de urs în România*, [https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/carnivores/pdf/72_SUCCE%20AL%20POPULAtIEI.pdf]. Accesat la data de 6 decembrie 2022]: „Efectivele au crescut aproape continuu, ca urmare a unui management inspirat, aplicat cu consecvență în România. Remarcăm însă, și două perioade de regres, care coincid cu perioadele 1970 - 1974 și 1990 - prezent, când a fost permisă vânătoria cu străini și au fost extrași cei mai mulți urși, preponderent masculi dominanți”.

⁹ Incluziunea ursului brun, la un moment dat, în categoria speciilor vulnerabile, în condițiile în care autorul apreciază efectivul la cc. 5.000 de exemplare, este cel puțin discutabilă [Dumitru Murariu, *Ursul brun*, p. 64 în *Cartea Roșie a Vertebratelor din România*, Nicolae Botnarciuc, Victoria Tatole (edit.), București, 2005]. Din punctul de vedere al Uniunii Internaționale pentru Conservarea Naturii (IUCN), la nivel global, există un risc scăzut de extincție a speciei, în aceeași stare de conservare fiind încadrată și populația din zona carpatică, care include efectivele existente în România, Serbia, Polonia, Slovacia și Ucraina [pentru amănunte a se vedea informațiile existente pe pagina <https://www.iucnredlist.org/>. Accesată la data de 24 decembrie 2022].

Creșterea populației speciei, mult peste efectivul optim¹⁰, grefată pe accelerarea fenomenului de pierdere și fragmentare a habitatelor naturale care a determinat fie concentrarea efectivelor de urs în zonele cu habitat natural, fie intrarea acestora în contact cu activitatea umană, se află la baza escaladării conflictelor om-urs brun din ultimul deceniu¹¹, fapt reflectat (și) în numărul de materiale referitoare la aceasta publicate în mass-media¹².

2. Protecția ursului brun în dreptul intern

2.1. Scurt istoric al protecției speciei

De-a lungul istoriei, în România, ursul a fost privit ca o specie de vânat, fiind perceput ca un animal stricător sau ca vânat răpitor cu păr, motiv pentru care vreme îndelungată a putut fi vânat tot timpul anului¹³, ceea ce nu excludea existența și a unor minime măsuri de protecție a exemplarelor acestei specii¹⁴.

¹⁰ Potrivit celor mai recente studii, efectivul optim al speciei urs brun pe teritoriul României este de 4.002 exemplare. Comparativ, în anul 2002, acesta era de 4.400 de exemplare [Ramon Jurj, Marius Popa, Georgeta Ionescu, Ovidiu Ionescu ..., *Analiza bonității habitatului ursului brun la nivel național prin prisma dezvoltării socio-economice din ultimul deceniu din România*, Ed. Silvică, 2021, p. 56].

¹¹ Ramon Jurj, Marius Popa, Georgeta Ionescu, Ovidiu Ionescu ..., *op. cit.*, p. 54.

¹² Potrivit unui studiu având ca obiect articolele privitoare la specia urs brun, difuzate în perioada 2007-2021, de 8 canale online (alese în funcție de gradul de influență la nivel național și internațional și/sau de situarea lor pe raza zonelor cu densități ridicate de urși bruni), după eliminarea celor irelevante pentru cuvintele cheie utilizate, au fost reținute spre analiză 931.

Potrivit concluziilor studiului, 77% dintre materialele difuzate priveau interacțiunile om-urs brun, 20% vânărea sau braconarea unor exemplare ale speciei și doar 3% priveau ecologia acesteia. Totodată s-a observat că numărul de materiale apărute înainte de anul 2016, când s-a procedat la interzicerea vânătorii timp de un an era insignifiant, creșterea ce a urmat fiind una rapidă de la 23, în 2016, la 69 în anul următor, pentru ca în anul 2021 să se înregistreze 430 de articole (ceea ce reprezintă 46% din numărul de articole analizate). Calendaristic, majoritatea articolelor au fost publicate în perioada aprilie-septembrie, perioadă în care autorii consideră că urșii bruni sunt cei mai activi [Andra Claudia Neagu, Steluța Manolache, Laurențiu Rozyłowicz (2022), *The drums of war are beating louder: Media coverage of brown bears in Romania*, Nature Conservation nr. 50, p. 65-84. <https://doi.org/10.3897/natureconservation.50.86019>. Accesat la data de 6 decembrie 2022]. În ceea ce ne privește apreciem că în respectiva perioadă, și activitățile umane în extravilanul localităților sunt mult mai intense decât în perioada de iarnă și implică și persoane cu mai puțină experiență în gestionarea interacțiunilor om- animal sălbatic.

¹³ Art. 102 alin. (1) din Legea pentru poliția rurală din 25 decembrie 1868; art. 4 alin. (1) din Legea asupra Poliției Vânătorului de la 1891; art. 11 alin. (1) din Legea asupra Poliției Vânătorului de la 1906 (M. Of. nr. 286 din 28 martie 1906); art. 25 alin. (1) din Legea pentru protecția vânătorului și reglementarea vânătoarei de la 1921, republicată (M. Of. nr. 12 din 19 aprilie 1923); art. 30 pct. 23 din Legea nr. 231/1947 pentru organizarea economiei vânătorului (M. Of. nr. 154 din 8 iulie 1947).

¹⁴ E.g., interdicția utilizării oricăror capcane pentru prinderea urșilor sau interdicția utilizării pentru vânărea acestora o oricărui alt cartuș decât cel cu proiectil unic [art. 33 pct. 5 și 8 lit. e) din Legea nr. 231/1947].

O primă modificare de paradigmă intervine abia în anii '50, când, deși formal ursul brun continuă să fie încadrat în categoria vânatului răpitor cu păr, i se stabilește un sezon de vânătoare¹⁵ și se interzice vânătoarea la bârlog¹⁶.

Apărută subsecvent legii nr. 9/1973 privind protecția mediului înconjurător¹⁷, Legea nr. 26/1976 privind economia vânatului și vânătoarea¹⁸ clasifică ursul brun printre speciile la care vânătoarea este permisă în perioade limitate, 15 martie - 15 mai, respectiv 1 septembrie - 31 decembrie [art. 18 lit. b)], stabilind (și) o excepție¹⁹.

În vederea ocrotirii vânatului, sunt prohibite „vânătoarea de urși (...), exercitată fără asistența sau încunoștințarea împuternicitului unității care gospodărește fondul de vânătoare ori prin utilizarea altor cartușe decât cele cu un singur glonț” [art. 21 lit. c) teza II]; respectiv „vînarea (...) urșilor la bîrlog” [art. 21 lit. f) teza II]. Cuantumul despăgubirilor în cazul pagubelor cauzate economiei vânatului prin fapte ilicite privitoare la specie urs brun se ridică la 10.000 lei, pentru pagubele cauzate economiei vânatului prin săvârșirea de fapte ilicite în perioada de vânare, respectiv la 20.000 lei, pentru cele săvârșite în perioada de prohibiție (Anexa nr. 3).

Legea nr. 26/1976 a rămas în vigoare până la abrogarea sa expresă de către Legea fondului cinegetic și a protecției vânatului nr. 103/1996²⁰, cu modificările și completările ulterioare, care marchează o nouă etapă în evoluția dreptului protecției speciei. Astfel, ursul brun este încadrat în anexa nr. 2 a legii [Mamifere de interes vânătoresc și păsări din fauna sălbatică la care vânătoarea este interzisă (...)], cuantumul despăgubirilor în cazul faptelor ilicite fiind stabilit la 200.000.000 de lei (vechi). Pe cale de excepție, ursul se numără printre speciile care puteau fi vâdate „numai cu aprobarea și în condițiile stabilite de autoritatea publică centrală

Nu putem face însă abstracție de faptul de numărul ridicat de măsuri îndreptate față împotriva speciei. E.g., „vânătoarea, prinderea sau distrugerea fiarelor sălbatice, a animalelor dăunătoare (...), precum și a puilor (...) lor este permisă (...) în orice mod, cu orice unelte și chiar fără permis de vânătoare” [art. 11 alin. (1) din Legea asupra Poliției Vânatului de la 1906]; instituirea unui premiu pentru fiecare urs ucis [Art. 25 alin. (2) din Legea pentru protecția vânatului și reglementarea vânătoarei de la 1921]; autorizarea de către Ministerul Agriculturii și Domeniilor, cu avizul administratorului de vânătoare al județului, la cererea motivată a titularului dreptului de vânătoare, a ocolului silvic sau agricol, ori a administrației regionale pescărești, a exercitării vânătorii în zonele de refugiu, „pentru suprimarea acelor urși care s’au obișnuit a strica vite” [art. 11 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 231/1947].

¹⁵ „1 martie - 15 ianuarie inclusive, cu excepția ursoaicelor cu pui” [art. 12 pct. 5 din Decretul nr. 76/1953 cu privire la economia vânatului și pescuitul în apele de munte (B. Of. nr. 7/ 23 februarie 1953)].

¹⁶ Art. 25 lit. e) din Decretul nr. 76/1953.

Actul normativ preia din legislația anterioară și interdicția utilizării la vânătoarea ursului a altor cartușe decât cele cu proiectil unic [art. 25 lit. d) din Decretul nr. 76/1953].

¹⁷ B. Of. nr. 91 din 23 iunie 1973.

¹⁸ B. Of. nr. 99 din 12 noiembrie 1976.

¹⁹ Art. 19 teza I din Legea nr. 26/1976: „Urșii care atacă animalele domestice pot fi vânați în tot cursul anului, cu aprobarea ministrului economiei forestiere și materialelor de construcții”.

²⁰ M. Of. nr. 235 din 27 septembrie 1996.

care răspunde de silvicultură, în conformitate cu prevederile convențiilor internaționale la care România este parte^{21, 22}. Ca măsuri suplimentare de protecției a speciei sunt prohibite vânarea „prin utilizarea altor cartușe decât a celor cu proiectile unice, a căror mărime este prevăzută prin reglementările tehnice emise de către autoritatea publică centrală care răspunde de silvicultură”²³, vânarea la bârlog și la nadă „fără aprobarea autorității publice centrale care răspunde de silvicultură, pentru fiecare caz”²⁴. Legislația secundară apărută sub imperiul Legii nr. 103/1996 aduce noi măsuri de protecție a ursului brun; menționăm, cu caracter exemplificativ, interdicția organizării vânătorii prin metoda „la goană” mai mult de o dată pe aceeași suprafață a unui fond de vânătoare într-un sezon de vânătoare sau vânarea din observatoare închise²⁵.

Deși apreciem ca validă aserțiunea potrivit căreia „fiecare modificare realizată prin legislație, orientată spre conservarea speciei, a fost urmată de creșteri constante a populației”²⁶, nu putem achiesa și la cea potrivit căreia „fiecare perioadă în care ursul a fost tratat ca specie de interes cinegetic a fost urmată de un declin semnificativ al populației”²⁷, motivat de faptul că cele mai multe dintre modificările legislative orientate spre conservarea speciei urmate de creșteri populaționale nu au vizat interdicția vânării speciei, ci reglementarea acestei din urmă activități.

2.2. Protecția speciei în prezent

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice²⁸,

²¹ Art. 30 alin. (2) din Legea nr. 103/1996.

²² La momentul intrării în vigoare a Legii nr. 103/1996, România aderase, prin Legea nr. 13/1993 (M. Of. nr. 65 din 25 martie 1993), la Convenția privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa, adoptată la Berna la 19 septembrie 1979 care listează specia urs brun în Anexa nr. II (Specii strict protejate).

²³ Art. 33 lit. e) din Legea nr. 103/1996.

Subsecvent, legislația secundară a reglementat problematica [Ordinul ministrului agriculturii, alimentației și pădurilor nr. 173/2001 pentru stabilirea caracteristicilor minime ale muniției permise pentru vânarea unor specii de vânat în România cu arme de vânătoare cu țevi ghintuite (M. Of. nr. 383 din 13 iulie 2001 Ordinul ministrului agriculturii, alimentației și pădurilor nr. 264/2003 pentru stabilirea caracteristicilor minime ale muniției permise pentru vânarea unor specii de vânat în România cu arme de vânătoare cu țevi ghintuite (M. Of. nr. 270 din 17 aprilie 2003)].

²⁴ Art. 33 lit. h) din Legea nr. 103/1996.

²⁵ Art. 5 pct. C subpct. a) și art. 14 din Regulamentul privind organizarea și practicarea vânătorii din 28.01.2005, aprobat prin ordinal ministrului agriculturii, pădurilor și dezvoltării rurale nr. 71/2005 (M. Of. nr. 126 din 9 februarie 2005), cu modificările și completările ulterioare.

²⁶ Ioan Mihai Pop, Silviu Chiriac, Leonardo Bereczky, Lajos Berde, Radu Mihai Sandu, Szilárd Szabó, Coautori: Liviu Matei, József Both, *Evaluarea riscurilor ridicate de prezența urșilor în zonele locuite: Metodologie standard pentru Echipele de evaluare a riscului – Risk Assessment Team (RAT)*, Ed. Green Steps, Brașov, 2013, p. 12.

²⁷ Idem., nota de subsol nr. 9.

²⁸ M. Of. nr. 442 din 29 iunie 2007.

aprobată prin Legea nr. 49/2011²⁹, cu modificările și completările ulterioare, care transpune în legislația națională, printre altele, Directivele Păsări și Habitate, include specia urs (*ursus arctos*) în anexele nr. 3 și nr. 4A, prin urmare printre speciile de faună sălbatică a căror conservare necesită desemnarea de arii speciale de conservare, respectiv printre speciile de animale de interes comunitar care necesită o protecție strictă.

Pentru speciile de faună din anexa nr. 4A sunt prohibite, printre altele: „orice formă de recoltare, capturare, ucidere, distrugere sau vătămare a exemplarelor aflate în mediul lor natural, în oricare dintre stadiile ciclului lor biologic”, „perturbarea intenționată în cursul perioadei de reproducere, de creștere, de hibernare și de migrație”, „deteriorarea și/sau distrugerea locurilor de reproducere ori de odihnă”, „deținerea, transportul, vânzarea sau schimburile în orice scop, precum și oferirea spre schimb sau vânzare a exemplarelor luate din natură, în oricare dintre stadiile ciclului lor biologic”³⁰. În vederea protejării habitatelor naturale și a speciilor indigene, reintroducerea speciilor incluse în anexa nr. 4 A se reglementează prin ordin al conducătorului autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor³¹, iar autorității competente pentru protecția mediului îi incumbă obligația de a organiza sistemul de monitorizare a capturilor și uciderilor accidentale, în temeiul acestor informații autoritatea publică centrală pentru protecția mediului și pădurilor urmând să ia „măsuri suplimentare de cercetare sau de conservare, pentru a se asigura că uciderile ori capturile accidentale nu au un impact negativ foarte puternic asupra speciilor respective”³².

Pe cale de excepție, „Autoritatea publică centrală pentru protecția mediului stabilește, anual și ori de câte ori este nevoie, derogări, cu condiția să nu existe o alternativă acceptabilă, iar măsurile derogatorii să nu fie în detrimentul menținerii populațiilor speciilor respective într-o stare de conservare favorabilă în arealul lor natural (...)”³³. Textul de lege stabilește expres și limitativ și situațiile în care pot interveni aceste derogări³⁴.

²⁹ M. Of. nr. 262 din 13 aprilie 2011.

³⁰ Art. 33 alin. (1) lit. a), b), d) și e) din O.U.G. nr. 57/2007.

³¹ Art. 34 alin. (1) din O.U.G. nr. 57/2007.

³² Art. 36 alin. (1) și (1¹) din O.U.G. nr. 57/2007.

³³ Art. 38 alin. (1) din O.U.G. nr. 57/2007.

³⁴ Cinci din cele șase situații sunt potențial aplicabile și în cazul speciei urs brun:

„a) în interesul protejării faunei și florei sălbatice și al conservării habitatelor naturale;

b) pentru prevenirea producerii unor daune importante, în special asupra culturilor agricole, animalelor domestice, pădurilor, pescăriilor și apelor, iar, în cazul speciilor de animale, altele decât păsările, și pentru prevenirea producerii unor daune importante asupra altor bunuri;

c) în interesul sănătății și securității publice, iar, în cazul speciilor de animale, altele decât păsările, și pentru alte rațiuni de interes public major, inclusiv de natură socială sau economică, și pentru consecințe benefice de importanță majoră pentru mediu;

d) în scopuri de cercetare științifică și educație, de repopulare și de reintroducere a acestor specii, precum și pentru operațiuni de reproducere necesare în acest scop, inclusiv pentru răspândirea artificială a plantelor;

Emiterea derogărilor prevăzute de art. 38 alin. (1) din O.U.G. nr. 57/2007 de către autoritatea publică centrală pentru protecția mediului se poate efectua fie din oficiu, fie la solicitarea instituțiilor publice care au ca obiect de activitate cercetarea științifică, fie a persoanelor fizice sau juridice (altele decât cele enumerate anterior)³⁵, prin ordin al ministrului mediului, apelor și pădurilor, cu avizul Academiei Române și, în cazul speciilor de mamifere prevăzute în anexa nr. 4 A, cu avizul conform al autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor³⁶. În derogările acordate sunt specificate următoarele aspecte: „speciile care fac obiectul derogărilor”; „mijloacele, sistemele sau metodele autorizate pentru capturare sau sacrificare”; „condițiile de risc și circumstanțele de timp și spațiu sub rezerva cărora pot fi acordate astfel de derogări”; „autoritatea împuternicită să declare că sunt îndeplinite condițiile impuse și să decidă mijloacele, sistemele sau metodele care pot fi utilizate, în ce limite și de către cine”; și „controalele care trebuie efectuate”³⁷.

Pentru derogările aplicate cu privire la speciile listate în anexa nr. 4 A din O.U.G. nr. 57/2007, autorității competente pentru protecția mediului îi incumbă obligația de a transmite Comisiei Europene, la fiecare doi ani, rapoarte al căror conținut este stabilit prin lege³⁸.

Pentru exemplarele cu dizabilități, pui orfani sau exemplarele confiscate ce aparțin speciilor enumerate în anexa nr. 4 A din O.U.G. nr. 57/2007 se pot înființa centre de reabilitare sau îngrijire³⁹.

Legea vânătorii și a protecției fondului cinegetic nr. 407/2006⁴⁰, cu modificările și completările ulterioare, include specia urs brun în anexa nr. 2, printre speciile de mamifere de interes cinegetic a căror vânare este interzisă, valoarea de despăgubire în cazul unor fapte ilicite ridicându-se la suma de 40.000 Euro. Despăgubirile pentru daunele cauzate de exemplarele acestei specii se suportă după cum urmează: de către autoritatea publică centrală pentru protecția mediului⁴¹, în

e) pentru a permite, în condiții strict controlate, într-o manieră selectivă și într-o măsură limitată, prinderea sau deținerea unui număr limitat și specificat de exemplare din anumite specii de păsări sau din speciile prevăzute în anexele nr. 4A și 4B”.

³⁵ Art. 1 alin. (1) din Procedura de stabilire a derogărilor de la măsurile de protecție a speciilor de floră și faună sălbatice din 05.03.2009, aprobată prin Ordinul comun al ministrului mediului și al ministrului agriculturii, pădurilor și dezvoltării rurale nr. 203/14/2009 (M. Of. nr. 167/17 martie 2009).

³⁶ Art. 38 alin. (2) și (2¹) din O.U.G. nr. 57/2007.

³⁷ Art. 38 alin. (2³) din O.U.G. nr. 57/2007.

³⁸ Art. 38 alin. (3) și (4) din O.U.G. nr. 57/2007.

³⁹ Art. 39 alin. (1) din O.U.G. nr. 57/2007.

⁴⁰ M. Of. nr. 944 din 22 noiembrie 2006.

⁴¹ Doctrina a apreciat că natura juridică a răspunderii instituite de lege în sarcina autorităților publice centrale din domeniul silviculturii și protecției mediului este cea a unei răspunderi legale [Daniela Marinescu, Maria-Cristina Petre, *Tratat de Dreptul mediului*, ediția a V-a, revizuită și adăugită, Ed. Universitară, București, 2014, p. 743].

situația daunelor cauzate culturilor agricole, silvice și animalelor domestice⁴², a daunelor încercate de către gestionarul fondului cinegetic când acesta intervine, în baza derogării acordate de autoritate, în vederea relocării unui exemplar⁴³, precum și a celor cauzate de atacurile soldate cu rănirea sau decesul unei persoane fizice^{44,45}, respectiv de către administratorul drumului, dacă nu sunt montate indicatoare «atenție animale» sau de către conducătorul autovehiculului în cazul existenței acestui indicator, în cazul daunelor produse în urma unui accident de circulație^{46, 47, 48}.

Evaluarea efectivelor de urși bruni se face de către gestionarul fondului cinegetic împreună cu structurile teritoriale ale autorității publice centrale care răspunde de protecția mediului, cu anunțarea prealabilă a reprezentanților administratorului faunei cinegetice și a administratorilor ariilor naturale protejate după caz⁴⁹, după metodologia cuprinsă în Ordinul ministrului mediului nr. 625/2018.

⁴² Art. 13 alin. (5) din Legea nr. 407/2006.

⁴³ Art. 13 alin. (6) din Legea nr. 407/2006.

⁴⁴ Art. 13¹ alin. (1) din Legea nr. 407/2006.

⁴⁵ Pentru amănunte a se vedea Mihai-Bogdan Ionescu-Lupeanu, Cristina Ionescu-Lupeanu, *Contribuții la studiul instituției de răspunderii pentru prejudiciile cauzate de atacurile exemplarelor din speciile de faună sălbatică soldate cu rănirea sau decesul unei persoane fizice*, Dreptul, nr. 12/2022, p. 58-68.

⁴⁶ Art. 13 alin. (7) din Legea nr. 407/2006.

⁴⁷ Pentru amănunte a se vedea Cristina Ionescu-Lupeanu, Mihai-Bogdan Ionescu-Lupeanu, *Considerații privitoare la reglementarea daunelor cauzate în urma accidentelor de circulație în care sunt implicate exemplare din speciile de faună de interes cinegetic*, p. 107-112 în *Conferința studenților, masteranzilor și doctoranzilor în drept, Sibiu, 3 iunie 2021*, Monica Gheorghe, Sebastian Spinei (coord.), Ed. Universul Juridic, București, 2021.

⁴⁸ Pentru punerea în aplicare a prevederilor-cadru a vânătorii și protecției vânatului referitoare la despăgubirile pentru daunele cauzate de exemplarele de faună de interes cinegetic, a fost emisă recent Hotărârea de Guvern nr. 3/2023 privind modalitatea de acordare a despăgubirilor pentru pagubele și/sau daunele produse de speciile de faună de interes cinegetic cuprinse în anexele nr. 1 și 2 la Legea vânătorii și a protecției fondului cinegetic nr. 407/2006 și unele măsuri de punere în aplicare a acesteia (M. Of. nr. 18 din 6 ianuarie 2023).

⁴⁹ Art. 19 alin. (2¹) din Legea nr. 407/2006.

Potrivit art. 19 alin. (2²) din Legea nr. 407/2006, la acțiunea de evaluare a efectivelor din speciile prevăzute în anexa nr. 2 a legii „pot participa, după anunțarea cu minimum 30 de zile înainte și reprezentanții județeni ai autorității publice centrale care răspunde de agricultură, reprezentanți ai unităților administrativ-teritoriale pe raza cărora se află fondurile cinegetice și un reprezentant al proprietarilor de terenuri”.

Evaluarea efectivelor speciilor strict protejate ca proces participativ a fost considerată ca salutară [Strategia națională și Planul de acțiune pentru conservarea biodiversității 2014-2020, din 11.12.2013, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1081/2013 (M. Of. nr. 55 din 22 ianuarie 2013)].

Printre obligațiile ce-i incumbă gestionarului fondului cinegetic se numără și cea a informării unităților administrativ-teritoriale cu privire la evaluarea populațiilor speciilor de mamifere listate în anexa nr. 2 a Legii nr. 407/2006 [art. 3.1. lit. a) din modelul-cadru al Acordului de colaborare între gestionarul fondului cinegetic și Consiliul Local, anexă a Ordinului ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 1570/2022 privind stabilirea modelului-cadru al acordului de colaborare dintre gestionarul fondului cinegetic și unitățile administrativ-teritoriale de pe raza fondului cinegetic (M. Of. nr. 633 din 28 iunie 2022)].

Pentru fondurile cinegetice care se suprapun ariilor naturale protejate, evaluările efectivelor de urs brun vor fi avizate de către administratorii acestora.

Speciile de mamifere a căror vânare este interzisă se supun derogărilor stabilite potrivit O.U.G. nr. 57/2007⁵⁰. În condițiile legii, autoritățile competente au dreptul și obligația⁵¹ de a emite derogări de la statutul de specie strict protejată.

O dată derogarea acordată, gestionarului fondului cinegetic îi incumbă obligația de a solicita emiterea autorizației pentru recoltare sau capturare, care se obține de la autoritățile competente (autoritatea publică teritorială pentru protecția mediului, agențiile județene pentru protecția mediului, iar pentru Rezervația Biosferei „Delta Dunării”, Administrația Rezervației Biosferei „Delta Dunării”) pe a căror rază de competență administrativ-teritorială se află fondurile cinegetice, în limita numărului maxim de exemplare aprobat pentru fiecare gestionar al fondurile cinegetice⁵².

Prin raportare la prevederile art. 22 alin. (9) lit. m) din O.U.G. nr. 57/2007, apreciem că în situația desfășurării acțiunii de capturare (care include și vânatoarea⁵³), în zonele de management durabil a parcurilor naturale, se impune avizarea acestora de către administratorul ariei naturale protejate.

Nevoia urgentă a unor măsuri care să conducă la soluționarea atacurilor urșilor asupra persoanelor și bunurilor acestora, în intravilanul localităților, a generat o serie de modificări legislative, care includ alterarea sensului clasic al noțiunii de „vânatoare”⁵⁴. Astfel, pe cale de excepție, „Nu constituie vânatoare activitățile de alungare, tranchilizare și relocare ori extragere prin eutanasiere sau împușcare a exemplarelor de urs brun, desfășurate de către personalul tehnic de

⁵⁰ Art. 19 alin. (2) din Legea nr. 407/2006.

⁵¹ Art. 6 alin. (1) lit. f¹) din Legea nr. 407/2006: „Principalele atribuții ale administratorului faunei cinegetice sunt următoarele: (...) acordă nivel de intervenție și prevenție anual, pentru prevenirea pagubelor și accidentelor la speciile din anexa nr. 2; nivelul prevenției se aprobă până cel târziu pe data de 15 mai a fiecărui an”. Neacordarea nivelului de intervenție și prevenție constituie, potrivit art. 43 alin. (1) din Legea nr. 407/2006 raportat la art. 6 alin. (1) lit. f¹) din același act normativ, infracțiune sancționată cu pedeapsa principală a închisorii de la o lună la un an sau cu amenda.

⁵² Art. 6 alin. (1) și art. 2 lit. i) din Procedura de autorizare a activităților de recoltare, capturare și/sau achiziție și/sau comercializare, pe teritoriul național sau la export, a florilor de mină, a fosilelor de plante și fosilelor de animale vertebrate și nevertebrate, precum și a plantelor și animalelor din flora și, respectiv, fauna sălbatică și a importului acestora, aprobată prin Ordinul ministrului mediului și dezvoltării durabile nr. 410/2008 (M. Of. nr. 339 din 1 mai 2008), cu modificările și completările ulterioare.

⁵³ Art. 2 lit. e) din Procedura de autorizare a activităților de recoltare, capturare și/sau achiziție și/sau comercializare, pe teritoriul național sau la export, a florilor de mină, a fosilelor de plante și fosilelor de animale vertebrate și nevertebrate, precum și a plantelor și animalelor din flora și, respectiv, fauna sălbatică și a importului acestora din 11.04.2008: „capturare - prinderea prin orice mijloace, stabilite prin prevederi legale, a animalelor sălbatică, inclusiv prin vânatoare”.

⁵⁴ Art. 1 lit. ad) din Legea nr. 407/2006: „vânatoare - acțiunea de pândire, căutare, stârnire, urmărire, hăituire sau orice altă activitate având ca scop capturarea oriuciderea exemplarelor din speciile prevăzute în anexele nr. 1 și 2, aflate în stare de libertate”.

specialitate al Gărzii forestiere sau de către personalul tehnic de specialitate al gestionarilor faunei cinegetice, ca urmare a aplicării procedurii de intervenție aprobate conform legislației în vigoare, și nici activitățile desfășurate de către personalul Ministerului Afacerilor Interne în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu în scopul:

a) îndepărtării, imobilizării sau eliminării animalelor care amenință viața ori integritatea corporală a persoanelor sau integritatea bunurilor acestora;

b) imobilizării animalelor a căror viață ori integritate corporală este pusă în pericol în urma unei intervenții umane realizate cu orice mijloace legale de protecție și imobilizare” [art. 1¹ alin. (2) din Legea nr. 407/2006].

Ordonanța de urgență nr. 81/2021 privind aprobarea metodelor de intervenție imediată pentru prevenirea și combaterea atacurilor exemplarelor de urs brun asupra persoanelor și bunurilor acestora, în intravilanul localităților, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative⁵⁵, aprobată prin Legea nr. 197/2022⁵⁶, „reglementează modul de intervenție imediată pentru prevenirea și combaterea atacurilor exemplarelor de urs brun (*Ursus arctos*) asupra persoanelor și bunurilor acestora și stabilește sistemul de monitorizare a intervențiilor imediate asupra exemplarelor de urs, prin alungare, tranchilizare și relocare ori extragere prin eutanasiere sau împușcare” [art. 1 alin. (1)]. Durata maximă a intervenției este de 24 de ore, la sfârșitul acestei perioade de timp, dacă obiectivele intervenției nu sunt realizate, procedându-se la închiderea activității prin completarea și semnarea raportului de eveniment⁵⁷ [art. 1 alin. (2) lit. h)]. În vederea punerii în aplicare a prevederilor O.U.G. nr. 81/2021, și pentru asigurarea serviciilor de specialitate privind alungarea, relocarea ori extragerea prin împușcare a exemplarelor de urs, respectiv pentru asigurarea serviciilor de specialitate privind tranchilizarea și relocarea ori extragerea prin eutanasiere a acestora, unitatea administrativ-teritorială poate încheia un singur contract de prestări servicii de permanență/intervenție imediată pentru prevenirea și combaterea atacurilor exemplarelor de urs brun cu un singur gestionar al fondului/fondurilor cinegetic/cinegetice de pe raza unității administrativ-teritoriale, respectiv contract de prestări servicii cu medicul veterinar de liberă practică, ambele cu respectarea legislației în materia achizițiilor publice [art. 2 alin. (1) și (2)]⁵⁸.

⁵⁵ M. Of. nr. 732 din 26 iulie 2021.

⁵⁶ M. Of. nr. 677 din 6 iulie 2022.

⁵⁷ Modelul-tip al Raportului de eveniment constituie anexa nr. 4 a O.U.G. nr. 81/2021.

⁵⁸ Modelul-tip al contract de prestări servicii de permanență/intervenție imediată pentru prevenirea și combaterea atacurilor exemplarelor de urs brun încheiat cu gestionarul de fond cinegetic constituie Anexa nr. 1 a O.U.G. nr. 81/2021, în vreme ce Modelul de contract de prestări servicii care se încheie între unitățile administrativ-teritoriale și medicii veterinari de liberă practică pentru acțiunile de intervenție imediată pentru prevenirea și combaterea atacurilor exemplarelor de urs brun asupra persoanelor și bunurilor acestora, în intravilanul localităților, a fost aprobat prin Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 1460/2021 (M. Of. nr. 783 din 13 august 2021).

Echipa de intervenție este formată din: „primarul/viceprimarul unității administrativ-teritoriale pe raza căreia s-a produs evenimentul, desemnat în comitetul local de situații de urgență potrivit prevederilor art. 12 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 21/2004 privind Sistemul Național de Management al Situațiilor de Urgență, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 15/2005, cu modificările și completările ulterioare”, căruia îi revine de drept calitatea de conducător al echipei; „personalul structurilor de jandarmi competente teritorial, aflat în serviciu în zona unde a fost semnalată prezența exemplarului de urs”; „personalul tehnic de specialitate angajat al gestionarului care a încheiat contract de prestări servicii de permanență/intervenție imediată pentru prevenirea și combaterea atacurilor exemplarelor de urs brun cu unitatea administrativ-teritorială pentru asigurarea serviciilor de specialitate prevăzute de prezenta ordonanță de urgență, în zona unde s-a produs evenimentul”⁵⁹; și „medicul veterinar”⁶⁰.

În principiu, intervențiile imediate se realizează gradual⁶¹, prin alungare, tranchilizare și relocare și respectiv extragere prin eutanasiere sau împușcare⁶², prin

Contravaloarea contractului/contractelor se suportă de către unitatea administrativ-teritorială, în limita tarifelor standard, ulterior acestea urmând să fie decontate de către Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor [art. 13 alin. (1)-(5) din O.U.G. nr. 81/2021], în vreme ce „costurile aferente tranchilizării și eutanasierii efectuate de medicul veterinar de liberă practică împuternicit sunt suportate din bugetul Autorității Naționale Sanitare Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor (...)” [art. 13 alin. (6) din O.U.G. nr. 81/2021].

⁵⁹ Pe cale de excepție, în situația în care „nu există contract de prestări servicii de permanență/intervenție imediată pentru prevenirea și combaterea atacurilor exemplarelor de urs brun încheiat între unitatea administrativ-teritorială și gestionar sau în cazul în care personalul tehnic de specialitate angajat al gestionarului nu se prezintă imediat la acțiunea de intervenție, din echipa de intervenție face parte personalul tehnic de specialitate al Gărzii forestiere” [art. 3 din O.U.G. nr. 81/2021].

⁶⁰ Art. 2 alin. (3) și (4) din O.U.G. nr. 81/2021.

⁶¹ Art. 4 alin. (1) din O.U.G. nr. 81/2021.

Potrivit art. 5 din O.U.G. nr. 81/2021, „Intervenția imediată asupra exemplarelor de urs se efectuează gradual, începând cu metoda alungării” [alin. (1)]; „În cazul în care exemplarul alungat revine și poate amenința viața ori integritatea corporală a persoanelor sau integritatea bunurilor acestora, echipa de intervenție procedează la tranchilizarea și relocarea acestuia” [alin. (2)]; „Marcarea și monitorizarea exemplarelor tranchilizate care urmează a fi relocate se realizează prin montarea de colare GPS sau prin montarea de crotalii auriculare și microcip, care nu afectează în niciun fel integritatea corporală a acestora” [alin. (3)]; „Extragerea ursului prin eutanasiere sau împușcare se face în următoarele situații: a) dacă intervențiile prin metoda alungării, respectiv a tranchilizării și relocării nu dau rezultate și gradul de risc se modifică la nivel mare, conform procedurii de evaluare a riscului; b) dacă siguranța și securitatea persoanelor sau a bunurilor de orice fel aparținând acestora sunt puse în pericol; c) dacă siguranța și securitatea membrilor echipei de intervenție sunt puse în pericol; d) dacă exemplarul de urs în cauză se rănește în cursul acțiunii de intervenție și devine agresiv și nu sunt identificate alte soluții potrivit prevederilor prezentei ordonanțe de urgență; e) dacă exemplarul de urs în cauză este prins într-o capcană neautorizată, prezintă răni și devine agresiv și nu sunt identificate alte soluții potrivit prevederilor prezentei ordonanțe de urgență; f) dacă exemplarul de urs în cauză prezintă răni incompatibile cu viața” [alin. (4)].

⁶² Prin derogare de la dreptul comun, tranchilizarea, relocarea sau extragerea exemplarelor de urs brun nu necesită autorizația prealabilă de recoltare/capturare prevăzută de Procedura de

analizarea la fața locului de către echipa de intervenție a nivelului de risc stabilit potrivit Procedurii privind modul de acțiune a instituțiilor responsabile în gestionarea intervențiilor în cazul incidentelor generate de specia *Ursus arctos* (urs brun)⁶³, decizia privind alegerea uneia dintre metode, consemnată în raportul de eveniment⁶⁴, aparținând conducătorului echipei de intervenție. *Considerăm că se impune modificarea textului de lege în sensul nominalizării unei alte persoane decât alesul local ca decident al metodei de intervenție imediată. În ceea ce ne privește, credem că în componența echipei de intervenție ar fi obligatorie includerea personalului tehnic specializat al Gărzilor Forestiere, instituții care au ca atribuții, printre altele, monitorizarea, implementarea și controlul aplicării regimului cinegetic în fondul cinegetic național, respectiv elaborarea de rapoarte operative și transmiterea acestora către Garda Forestieră Națională în vederea realizării de sinteze și analize de risc privind fondul cinegetic⁶⁵, decizia cu privire la metoda de intervenție aleasă urmând a fi de competența acestuia⁶⁶. În ipoteza în care nu se va proceda la extinderea componenței echipei de intervenție, considerăm că alegerea metodei de intervenție ar trebui făcută cu votului majorității membrilor echipei, consemnat în raportul de eveniment.*

Legislația instituie garanții suplimentare pentru protecția și conservarea speciei, astfel⁶⁷:

autorizare a activităților de recoltare, capturare și/sau achiziție și/sau comercializare, pe teritoriul național sau la export, a florilor de mină, a fosilelor de plante și fosilelor de animale vertebrate și nevertebrate, precum și a plantelor și animalelor din flora și, respectiv, fauna sălbatică și a importului acestora, aprobată prin Ordinul ministrului mediului și dezvoltării durabile nr. 410/2008 [art. 4 alin. (2) din O.U.G. nr. 81/2021].

⁶³ Anexa nr. 2 a O.U.G. nr. 81/2021.

⁶⁴ Raportul de eveniment, întocmit în trei exemplare, semnat de către participanți la acțiune (conducătorul echipei de intervenție, medicul veterinar, personalul tehnic de specialitate angajat al gestionarului sau al Gărzii forestiere, după caz, și respectiv de conducătorul efectivelor de jandarmi), căruia, în funcție de împrejurări, i se pot atașa declarațiile persoanelor păgubite, se înaintează în termen de 24 de ore de la întocmire agenției județene pentru protecția mediului, precum și comitetului județean pentru situații de urgență pe a căror rază de competență s-a desfășurat intervenția (art. 11 din O.U.G. nr. 81/2021).

„Nerespectarea dispozițiilor art. 11 de către persoanele responsabile constituie contravenție și se sancționează cu amendă contravențională de la 7.000 lei la 10.000 lei, dacă fapta nu a fost săvârșită în astfel de condiții încât, potrivit legii penale, constituie infracțiune” (art. 15 din O.U.G. nr. 81/2021). Au calitatea de agenți constatați ofițeri și subofițeri din cadrul Jandarmeriei Române, respectiv ofițeri și agenți din cadrul Poliției Române (art. 16 din O.U.G. nr. 81/2021).

⁶⁵ Art. 6 alin. (2) lit. b) și d) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 77/2021 privind înființarea Gărzii Forestiere Naționale (M. Of. nr. 645 din 30 iunie 2021), cu modificările și completările ulterioare.

⁶⁶ *Eventualilor opozanți ai ideii de extindere a componenței echipei de intervenție – a căror singură argumentație pertinentă ar fi aceea că celeritatea intrinsecă operațiunilor de intervenție imediată ar fi afectată de creșterea numărului de instituții implicate și implicit a birocratiei – nu le putem răspunde decât că personalul tehnic de specialitate al Gărzii forestiere face oricum parte de drept din echipa de intervenție în situațiile de excepție, expres și limitativ prevăzute de lege (a se vedea nota de subsol nr.59)*

⁶⁷ Art. 6 alin. (2) și (3) din O.U.G. nr. 81/2021.

- în cazul extragerii prin împușcare, instituirea interdicției de utilizare a armei de vânatoare de către alte persoane decât de personalul tehnic de specialitate angajat al gestionarului sau al Gărzii forestiere;
- în cazul exemplarelor de sex feminin, efectuarea intervenției imediate cu precădere prin metode neletale (alungare, tranchilizare și relocare);
- în cazul extragerii prin eutanasiere/împușcare a unui exemplar de sex feminin cu pui, relocarea acestora, în regim de urgență, în cadrul unor centre de reabilitare specializate sau adăposturi autorizate⁶⁸.
- obligația instituită în sarcina unităților specializate pentru întreținerea puilor de urs de a transmite trimestrial Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor un raport privitor la starea de sănătate a fiecărui exemplar aflat în custodia lor⁶⁹;
- limitarea perioadei de custodie a puilor de urs la maximum 2 ani, calculați de la data preluării lor, în acest răstimp exemplarul urmând să fie reintrodus în habitatul său⁷⁰;
- marcarea exemplarelor relocate cu colar GPS sau cu crotalii auriculare și PIT transponder (microcip) de identificare⁷¹;
- instituirea registrului național al alungărilor, tranchilizărilor și relocărilor ori extragerilor prin eutanasiere sau împușcare a exemplarelor de urs⁷², care stă la baza sistemului de monitorizare a intervențiilor imediate asupra exemplarelor de urs, prin alungare, tranchilizare și relocare ori extragere prin eutanasiere sau împușcare⁷³;

⁶⁸ Potrivit art. 6 alin. (4) din O.U.G. nr. 81/2021, „Costurile de întreținere a puilor de urs relocați după intervenția imediată sunt suportate din bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor”. Pentru punerea în aplicare a acestor prevederi a fost emis Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 1.415/2021 pentru aprobarea tarifelor standard privind intervenția imediată asupra exemplarelor de urs care acționează în intravilanul localităților, precum și a cuantumului și a modalității de acordare a costurilor de întreținere a puilor de urs relocați (M. Of. nr. 783 din 13 august 2021).

⁶⁹ Art. 2 alin. (3) din Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 1.415/2021.

⁷⁰ Art. 2 alin. (2) din Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 1.415/2021.

⁷¹ Conform procedurii stabilite prin Anexa nr. 2 (Modalitatea de marcarea și monitorizarea a exemplarelor de urs tranchilizate care urmează a fi relocate) din Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 1.415/2021.

⁷² Modelul registrului este stabilit în Anexa nr. 3 a Ordinului ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 1.415/2021.

⁷³ Art. 7 alin. (2) din O.U.G. nr. 81/2021.

Potrivit art. 7 alin. (3) din O.U.G. nr. 81/2021, „Aplicarea măsurilor de monitorizare a intervențiilor imediate prevăzute la alin. (1) este asigurată de: a) Agenția Națională pentru Protecția Mediului și structurile teritoriale; b) Garda Națională Forestieră, prin structurile teritoriale; c) Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor, prin direcțiile sanitar-veterinare și pentru siguranța alimentelor; d) unitățile administrativ-teritoriale pe raza cărora s-a produs evenimentul; e) centrele de reabilitare/îngrijire”. Responsabilitățile și atribuțiile Agenția Națională pentru Protecția Mediului (A.N.P.M.), ale agențiilor județene pentru protecția mediului și ale

- publicarea pe pagina de internet a Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor a Registrului național al relocărilor/extragerilor prin împușcare sau eutanasiere⁷⁴;
- în cazul extragerii prin împușcare sau eutanasiere, blana și craniul exemplarelor extrase rămân în proprietatea publică a statului⁷⁵.

Autorității Naționale Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor în materie sunt stabilite prin lege (art. 8, 9 și 10 din O.U.G. nr. 81/2021). Spre exemplu, înființarea și gestionarea registrului național al alungărilor, tranchilizărilor și relocărilor ori extragerilor prin eutanasiere sau împușcare a exemplarelor de urs este în atribuția Agenției Naționale pentru Protecția Mediului [art. 8 lit. b) din O.U.G. nr. 81/2021].

⁷⁴ Anexa nr. 2 din Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 1.415/2021.

⁷⁵ Art. 12 alin. (2) din O.U.G. nr. 81/2021.

Propunem, de lege ferenda, reformularea art. 12 în întregul său.

Considerăm că formularea actuală a alin. (2) [„Blana și craniul exemplarului extras conform prevederilor alin. (1), preparate de către gestionar, se predau Gărzii forestiere și rămân în proprietatea publică a statului”.] este echivocă, într-o vădită contradicție cu prevederile alin. (1) [„În cazul extragerii prin eutanasiere sau împușcare, gestionarea exemplarului se face de către gestionar sau Garda forestieră, după caz.”], motiv pentru care comportă critici. Textul, în lectura unui cititor neavizat, naște în sarcina gestionarului sarcina preparării blănii și craniului chiar și atunci când extragerea exemplarului a fost efectuată de către personalul tehnic de specialitate al Gărzii forestiere, în condițiile în care, potrivit alin. (1), gestionarea exemplarului este în sarcina instituției al cărei personal tehnic de specialitate a efectuat extragerea. Această interpretare, pe care o face posibilă neclaritatea textului, este invalidată la o interpretare sistematică a O.U.G. nr. 81/2022, întrucât potrivit prevederilor art. 13 alin. (1) teza II „(...) costurile legate de prepararea blănurilor și a craniilor exemplarelor de urs extrase prin eutanasiere sau împușcare sunt suportate de către autoritatea publică locală, care are contract de prestări servicii de permanență/intervenție imediată pentru prevenirea și combaterea atacurilor de urs brun cu gestionarul, respectiv contract de prestări servicii de permanență/intervenție imediată cu medicul veterinar de liberă practică”.

Din această cauză, credem că se impune reformularea alin. (2), cu următorul text: „Blana și craniul exemplarului extras conform prevederilor alin. (1) de către gestionarul parte în contractul de prestări servicii de permanență/intervenție imediată pentru prevenirea și combaterea atacurilor exemplarelor de urs brun încheiat cu unitatea administrativ teritorială, preparate de către gestionar sau prin grija acestuia de către un prestator de servicii, cu finerea evidenței potrivit modelului stabilit de autoritatea publică centrală care răspunde de silvicultură, se predau Gărzii forestiere și rămân în proprietatea publică a statului”.

După alin. (2), propunem introducerea unui nou alineat, (2¹), cu următorul conținut: „Blana și craniul exemplarului extras prin eutanasiere potrivit prevederilor alin. (1), preparate de către/ prin grija gestionarului sau a Gărzii forestiere, după caz, se predau/ se rețin de către Garda forestiere și rămân în proprietatea publică a statului.”

În ceea ce privește prevederile alin. (3) [„Carcasa exemplarului extras prin împușcare revine gestionarului care a efectuat extragerea și poate fi folosită conform normelor stabilite de Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor în vigoare sau distrusă prin incinerare, dacă intervenția imediată a fost efectuată de Garda forestieră sau exemplarul a fost extras prin eutanasiere.”], acestea trebuie modificate, cu următorul conținut: „Carcasa exemplarului extras prin împușcare revine gestionarului care a efectuat extragerea și poate fi folosită conform normelor stabilite de Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor în vigoare”.

După alin. (3), propunem introducerea a două noi alineate, (4) și (5), cu următorul conținut: „Carcasa exemplarului extras prin împușcare de către personalul tehnic de specialitate din cadrul Gărzii forestiere va fi valorificată și poate fi folosită conform normelor stabilite de Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor în vigoare. Sumele obținute prin valorificarea carcasei se fac venit la bugetul de stat.”, respectiv „Carcasa exemplarului extras va fi distrusă prin incinerare, dacă exemplarul a fost extras prin eutanasiere”. Propunerea noastră este justificată de rațiuni de ordin economic și de siguranța populației.

Prin Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 723/2022 pentru aprobarea nivelului de intervenție și de prevenție în cazul speciei urs brun (*Ursus arctos*), în interesul sănătății și securității populației și în scopul prevenirii unor daune importante⁷⁶, cu modificările și completările ulterioare, a fost aprobat numărul maxim de derogări aplicabile la nivel național în cazul speciei urs brun, la 220 de exemplare (140 de exemplare - nivel de prevenție, 80 de exemplare nivel de intervenție)⁷⁷.

„Nivelul de prevenție reprezintă numărul de exemplare din specia urs brun, în oricare dintre stadiile ciclului biologic, care pot fi recoltate în scopul prevenirii pagubelor și atacurilor asupra populației umane pe care aceste exemplare le pot produce”, în vreme ce „Nivelul de intervenție reprezintă numărul de exemplare din specia urs brun, în oricare dintre stadiile ciclului biologic, care pot fi recoltate în extravilanul localităților în scopul înlăturării unui pericol iminent, generat de prezența unor exemplare care pun în pericol sănătatea și securitatea publică”⁷⁸.

Exemplarele care constituie nivelul de prevenție au fost repartizate potrivit anexei nr. 1 a Ordinului ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 723/2022 pe

⁷⁶ M. Of. nr. 350 din 8 aprilie 2022.

⁷⁷ Până în anul 2016, când ministrul mediului a ales să retragă din dezbatere publică proiectul ordinului [Consiliul Județean Harghita, Biroul de analiză și sinteză, *Raport: Situația urșilor și a daunelor cauzate de animalele sălbatice în județul Harghita*, versiunea II, 2019, p. 9], anual erau emise astfel de acte normative pentru aprobarea derogărilor în cazul unor specii protejate (urs, lup, pisică sălbatică și, până în anul 2011, râs) [e.g., Ordinul ministrului mediului și pădurilor nr. 2278/2011 (M. Of. nr. 660 din 15 septembrie 2011), Ordinul ministrului mediului și pădurilor nr. 3.456/2012 (M. Of. nr. 663 din 20 septembrie 2012), Ordinul ministrului mediului și schimbărilor climatice nr. 2.187/2013 (M. Of. nr. 599 din 25 septembrie 2013), Ordinul ministrului mediului și schimbărilor climatice nr. 1575/2014 (M. Of. nr. 678 din 14 septembrie 2014), Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 1.439/2015 (M. Of. nr. 723 din 25 septembrie 2015)], care stabileau numărul de exemplare, perioadele și metodele de recoltare.

Începând cu anul 2017, derogările acordate (doar pentru speciile urs și lup) au avut ca obiect un număr redus de exemplare în ciuda faptului că numărul exemplarelor existente în teren depășea în mod vădit efectivul optim, iar conflictele om-animal sălbatic au escaladat [Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 1.168/2017 (M. Of. nr. 714 din 4 septembrie 2017), Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 724/2019 (M. Of. nr. 605 din 23 iulie 2019)]. Potrivit prevederilor normative anterior menționate s-au acordat derogări pentru un număr de exemplare din specia urs brun, după cum urmează:

Perioadă	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2019/ 2020	2022/ 2023
Nr. exemplare	365	365	436	550	540	—	140	140	220

Pentru anii 2020/2021, 2020/2021 nu am identificat decât acte normative „punctuale” privitoare la recoltarea, respectiv capturarea unor exemplare din specia urs brun.

⁷⁸ Art. 2 alin. (3) și (4) din Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 723/2022.

județe și unități administrativ-teritoriale, în vreme ce exemplarele care constituie nivelul de intervenție au rămas la dispoziția autorității publice centrale pentru protecția mediului. Diferența dintre cele două categorii rezultă din faptul că recoltarea exemplarelor din nivelul de prevenție „se realizează de către gestionarii fondurilor cinegetice cu care unitățile administrativ-teritoriale au încheiat contracte de permanență/intervenție imediată, în conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 81/2021 privind aprobarea metodelor de intervenție imediată pentru prevenirea și combaterea atacurilor exemplarelor de urs brun asupra persoanelor și bunurilor acestora, în intravilanul localităților, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative”⁷⁹, în vreme ce derogarea pentru capturarea în vederea relocării sau recoltarea exemplarelor din specia urs brun incluse în nivelul de prevenție „se acordă de către autoritatea publică centrală pentru protecția mediului, prin Direcția biodiversitate, la solicitarea scrisă a gestionarului fondului cinegetic”⁸⁰.

Atât în cazul exemplarelor incluse în nivelul de prevenție, cât și a celor incluse în nivelul de intervenție, desfășurarea acțiunii este condiționată de existența autorizație de mediu pentru recoltare sau capturare, cu o valabilitate de 15 zile,

⁷⁹ Art. 4 alin. (2) din Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 723/2022.

⁸⁰ Art. 4 alin. (4) din Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 723/2022.

Solicitarea scrisă a gestionarului fondului cinegetic este însoțită de o serie de documente expres și limitativ prevăzute în conținutul textului de lege, și anume: „a) punct de vedere al unei comisii constituite din reprezentanți ai agențiilor teritoriale pentru protecția mediului și ai comisariatelor județene ale Gărzii Naționale de Mediu, desemnați prin decizie a conducătorului structurii teritoriale, respectiv prin decizie a comisarului general al Gărzii Naționale de Mediu, la propunerea comisarilor-șefi, din care să reiasă existența unei situații de risc de pericol iminent pentru sănătatea și securitatea populației;

b) procese-verbale întocmite cu maximum 60 de zile înainte, conform Hotărârii Guvernului nr. 1.679/2008 privind modalitatea de acordare a despăgubirilor prevăzute de Legea vânătorii și a protecției fondului cinegetic nr. 407/2006, precum și obligațiile ce revin gestionarilor fondurilor cinegetice și proprietarilor de culturi agricole, silvice și de animale domestice pentru prevenirea pagubelor și alte documente justificative relevante (solicitări scrise ale comitetelor județene pentru situații de urgență ori ale inspectoratelor de jandarmi județene, materiale foto-video, rapoarte privind acțiunile de înlăturare întocmite de gestionar și/sau Jandarmeria Română, rapoarte de monitorizare a exemplarelor care produc pagubele pe o perioadă de minimum 30 de zile), după caz;

c) rapoartele derogărilor obținute anterior în baza acestui ordin, dacă este cazul;

d) avizul administratorului ariei naturale protejate/Agenției Naționale pentru Arie Naturale Protejate, după caz”.

Față de abrogarea H.G. nr. 1.679/2008, în condițiile în care actul de abrogare nu a respectat cerințele normelor de tehnică legislativă potrivit cărora trebuia avută în vedere situația juridică a normei de trimitere [art. 50 alin. (4) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată (M. Of. nr. 260 din 21 aprilie 2010)], apreciem că prevederile art. 4 alin. (4) lit. b) din Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 723/2022 sunt abrogate parțial și implicit, mai precis cele referitoare la procesele-verbale emise în temeiul sus-zisei Hotărâri de Guvern.

precum și de realizarea ei numai cu personal tehnic de specialitate, ulterior monitorizării și identificării exemplarului⁸¹.

Post factum, gestionarilor fondurilor cinegetice care au procedat la recoltarea sau capturarea unei exemplar din specia urs brun în temeiul derogărilor prevăzute de Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 723/2022 le incumbă două obligații:

- transmiterea către autoritatea publică teritorială pentru protecția mediului competentă pe raza administrativ-teritorială unde s-a desfășurat acțiunea de recoltare sau capturare a unui raport (însoțit de documente justificative, în conformitate cu motivul derogării) cu privire la acțiunea derulată, în termen de 7 zile de la data recoltării sau capturării⁸²;

- recoltarea de probe biologice pentru analize genetice de la exemplarele ce au făcut obiectul derogării și transmiterea acestora către autoritatea științifică CITES, recte către Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Silvicultură „Marin Drăcea” - Stațiunea Brașov⁸³.

Subsecvent, în termen de 30 de zile de la data aplicării derogării, autoritatea publică teritorială pentru protecția mediului, care răspunde de respectarea procedurilor aplicate în fiecare caz în parte, în baza documentației înaintate de gestionarul fondului cinegetic, redactează și transmite Agenției Naționale pentru Protecția Mediului, un raport referitor la rezultatele acțiunii⁸⁴.

3. Aspecte privitoare la răspunderea juridică pentru nerespectarea regimului juridic al speciei urs brun în România.

3.1. Răspunderea penală.

Art. 98 alin. (5) lit. d) teza II din Ordonanța de urgență nr. 195/2005 privind protecția mediului⁸⁵, aprobată prin Legea nr. 265/2006⁸⁶, cu modificările și completările ulterioare, sancționează ca infracțiune o singură faptă privitoare – în mod direct – la fauna sălbatică, și anume introducerea în țară a animalelor vii din fauna sălbatică, fără acordul eliberat de autoritatea publică centrală pentru protecția mediului. Desigur, prin raportare la amenințările majore la adresa speciilor de faună sălbatică, această prevedere profită și acestei specii.

⁸¹ Art. 4 alin. (5) și (7) din Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 723/2022.

⁸² Termenul de transmitere a raportului și documentelor justificative este, prin excepție, de 48 de ore în situația recoltării exemplarelor de urs brun care au atacat populația umană, recoltarea urmând se producă în termen de 24 de ore de la momentul incidentului [art. 4 alin. (9) și (10) din Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 723/2022].

⁸³ Art. 5 alin. (1)-(3) din Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 723/2022.

⁸⁴ Art. 5 alin. (4) din Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 723/2022.

⁸⁵ M. Of. nr. 1.196 din 30 decembrie 2005.

⁸⁶ M. Of. nr. 586 din 6 iulie 2006.

Art. 52 alin. (1) lit. d) din O.U.G. nr. 57/2007 sancționează ca infracțiune, pedepsită cu închisoarea de la 3 luni la un an sau cu amenda, nerespectarea prevederilor art. 33 alin. (1) lit. a), b), d) și f) din același act normativ, care își pot găsi aplicare și în ceea ce privește specia urs brun inclusă în anexa nr. 4 A din O.U.G. nr. 57/2007. Potrivit aceluiași articol de lege, sunt sancționate și „prelevarea, capturarea sau uciderea speciilor prevăzute în anexele nr. 4A și 4B cu metodele sau mijloacele prevăzute în anexa nr. 6”⁸⁷, pentru cazurile în care se aplică derogări, respectiv „comerțul cu exemplare din speciile prevăzute în anexele A și B la Regulamentul (CE) nr. 338/97 al Consiliului din 9 decembrie 1996 privind protecția speciilor, faunei și florei sălbatice prin controlul comerțului cu acestea, publicat în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene nr. L. 61 din 3 martie 1997, cu modificările și completările ulterioare, ori cu părți sau derivate ale acestora, cu încălcarea dispozițiilor legale în domeniu, cu excepția cazurilor în care fapta afectează o cantitate mică de astfel de exemplare și are un impact nesemnificativ asupra stării de conservare a speciilor”⁸⁸.

Deși inițial forma de vinovăție cerută de lege a fost intenția în ambele ei forme⁸⁹, ca urmare a modificărilor legislative aduse actului normativ prin Legea nr. 90/2021 pentru modificarea și completarea unor acte normative, în vederea transpunerii unor acte juridice ale Uniunii Europene în domeniul protecției mediului⁹⁰, în situația faptelor prevăzute și sancționate de art. 52 alin. (1) lit. d) și h¹) din O.U.G. nr. 57/2007 forma de vinovăție cerută de lege poate fi și culpa, caz în care urmează a fi aplicată pedeapsa principală a amenzii penale⁹¹. Asupra acestei ultim aspect și a aplicațiilor sale în practică, precum și asupra corelației dintre prevederile O.U.G. nr. 57/2007 și cele ale altor acte normative vom reveni la finalul secțiunii dedicate răspunderii penale.

⁸⁷ Art. 52 alin. (1) lit. g) din O.U.G. nr. 57/2007.

Ca mijloace neselective, utilizate în cazul mamiferelor, anexa nr. 6 listează următoarele: „animale captive, eventual orbite sau mutilate, utilizate ca momeală vie; aparatură audio, dispozitive electrice și electronice capabile să le ucidă sau să le amețească; surse luminoase artificiale; oglinzi și alte mijloace ce pot cauza orbirea; mijloace de luminare a țințelor; dispozitive de ochire pentru tir de noapte, care conțin un amplificator de imagine sau un convertizor electronic de imagine; explozivi; fileuri/năvoade/plase neselective în principiu sau prin modul de utilizare; capcane neselective în principiu sau prin modul de utilizare; arbalete; otrăvuri și momeli otrăvite sau care conțin anestezice; gaze sau afumare; arme semiautomate sau automate al căror încărcător poate conține mai mult de două cartușe”.

⁸⁸ Art. 52 alin. (1) lit. h¹) din O.U.G. nr. 57/2007.

⁸⁹ Sorin-Alexandru Vernea, *Particularitățile răspunderii penale în cazul infracțiunilor îndreptate împotriva mediului*, Ed. Hamangiu, 2020, p. 261.

⁹⁰ M. Of. nr. 413 din 20 aprilie 2021.

⁹¹ Art. 52 alin. (2) din O.U.G. nr. 57/2007.

Prin derogare de la prevederile dreptului comun, în speță de la art. 137 alin. (2) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, „suma corespunzătoare unei zile-amendă pentru persoana juridică este cuprinsă între 500 lei și 25.000 lei” [art. 52 alin. (3) din O.U.G. nr. 57/2007].

Art. 39 lit. l) din Legea nr. 407/2006 interzice „vânarea urșilor la nadă sau la bârlog”, încălcarea prohibiției fiind sancționată ca infracțiune de braconaj, cu pedeapsa principală a închisorii de la 6 luni la 3 ani sau cu amenda penală⁹².

Aceasta constituie până în prezent singura normă incriminătoare din sfera ilicitului penal cu referire exclusivă/expresă la specia urs brun. Doctrina s-a pronunțat lapidar asupra acestei infracțiuni⁹³, criticile formulate anterior de către noi rămânând valabile⁹⁴.

Dintre celelalte infracțiuni prevăzute și sancționate de legislația cinegetică, o relevanță deosebită în protecția speciei apreciem că o au prevederile art. 42 alin. (1) lit. l) teza II, art. 44 lit. b), d) și f) din Legea nr. 407/2006 care pedepsesc „vânarea în afara (...) aprobării date pentru speciile din anexa nr. 2”, „vânarea speciilor de vânat cuprinse în anexa nr. 2 în alte condiții decât cele ale derogărilor”⁹⁵, „transportul vânatului dobândit în condițiile art. 42 sau găsit împușcat ori tranșat în teren, comercializarea, naturalizarea și orice operațiuni privind vânatul sau părți ori produse ușor identificabile provenite de la acesta, dobândite fără respectarea condițiilor legii”, respectiv „eliberarea de autorizații pentru vânatoare în perimetrul construit sau împrejmuit din intravilan și în ariile naturale protejate sau în porțiunile din acestea în care vânatoarea este interzisă, fără aprobarea administratorilor acestora”, fără ca prin aceasta să minimalizăm rolul altor prevederi legale din aceeași materie⁹⁶.

⁹² Art. 42 alin. (1) lit. p) din Legea nr. 407/2006.

⁹³ Sorin-Alexandru Vernea, *op. cit.*, p. 283.

⁹⁴ Mihai-Bogdan Ionescu-Lupeanu, *Aspecte juridice ale hrănirii exemplarelor de faună sălbatică din habitatele naturale*, Revista Universul Juridic, nr. 5/2022.

⁹⁵ Într-o speță, instanța a reținut că fapta inculpatului care la „data de 11.04.2018, în timp ce se afla în fondul cinegetic X, în locul denumit popular „la Y”, folosind arma letală cu destinația vânatoare, marca Antonio Zoli, seria —, cal. 12/7x65R, a împușcat un exemplar din specia urs care face parte din Anexa 2 din Legea 407/2006, în alte condiții decât cele ale derogărilor, după care împreună cu inculpatul B.B., a transportat, de la fața locului până la o cabană exemplarul de urs împușcat, folosind autovehiculul marca Land Rover, aparținând inculpatului D. D., iar ulterior oasele animalului tranșat le-au transportat în locul denumit popular „La șerpărie” sub barajul Budureasa, lângă albia unui râu”, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute și sancționate de art. 44 lit. b) și d). [Judecătoria Huedin, sentința penală nr. 213/2021, rămasă definitivă prin neapelare asupra acestui aspect Curtea de Apel Cluj, Secția Penală, decizia penală nr. 1640/2021. Documente extrase din serviciul de informare Indaco Lege5 Online - Indaco Systems - www.lege5.ro. Accesate la data de 21 decembrie 2022].

⁹⁶ E.g., art. 43 alin. (1) din Legea nr. 407/2006 raportat la art. 39 alin. (1) lit. g) din același act normativ, care sancționează „accesul cu arma de vânatoare, altfel decât purtată în toc, în parcuri naționale, în rezervații științifice, în zonele cu protecție strictă sau în zonele de protecție integrală din ariile naturale protejate cuprinse în fonduri cinegetice, fără autorizarea necesară” sau art. 44 lit. f) din Legea nr. 407/2006 care pedepsește „eliberarea de autorizații pentru vânatoare în perimetrul construit sau împrejmuit din intravilan și în ariile naturale protejate sau în porțiunile din acestea în care vânatoarea este interzisă, fără aprobarea administratorilor acestora”.

În finalul secțiunii revenim asupra a două aspecte importante:

— *considerăm că unele dintre infracțiunile prevăzute și sancționate de Legea nr. 407/2006 [e.g., art. 42 alin. (1) lit. p), art. 44 lit. b)] se pot afla, în funcție de modalitățile faptice ale celor dintâi – în concurs cu infracțiunile prevăzute și sancționate de art. 52 lit. d) raportat art. 33 alin. (1) lit. a) din O.U.G. nr. 57/2007, în practica judiciară soluția fiind adoptată incidental⁹⁷.*

— *față de sancționarea, potrivit art. 52 alin. (2) cu referire la art. 52 alin. (1) lit. d) raportat la art. 33 alin. (1) lit. a) din O.U.G. nr. 57/2007, a oricărei forme de recoltare, capturare, ucidere, distrugere sau vătămare a exemplarelor aflate în mediul lor natural, în oricare dintre stadiile ciclului lor biologic, săvârșite din culpă, se ridică problema, spre exemplu, a deschiderii acțiunii penale împotriva conducătorilor de vehicule care, accidental,ucid sau vatămă exemplare din specia urs brun.*

3.2. Răspunderea contravențională.

Nici legea-cadru a protecției mediului și nici cea privitoare la regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice nu conțin reglementări exprese privind sancționarea încălcării unor norme privitoare la ursul brun, însă multe dintre prevederile generale privitoare la speciile de faună sălbatică și/sau la ariile naturale protejate îi profită⁹⁸.

⁹⁷ Pentru amănunte a se vedea Mihai-Bogdan Ionescu-Lupeanu, *Regimul juridic al faunei sălbatice terestre și acvatice pe plan național și internațional*, Ed. Hamangiu, 2022, p. 230.

⁹⁸ E.g., sunt sancționate contravențional nerespectarea obligațiilor „(...) deținătorilor cu orice titlu ai suprafețelor de teren de a proteja flora și fauna sălbatică existente pe acestea, în sensul menținerii echilibrului ecologic și conservării biodiversității, precum și exploatării durabile a resurselor în baza prevederilor legale în vigoare, pentru a nu crea prejudicii mediului înconjurător și sănătății umane”; „(...) persoanelor fizice și juridice de a marca individual speciile aparținând speciilor de floră și faună sălbatică pentru care există astfel de prevederi în regulamentele Comisiei Europene privind conservarea speciilor de faună și floră sălbatică prin reglementarea comerțului cu acestea sau în legislația națională specifică, conform metodelor aprobate ori recomandate de Conferința Părților a Convenției privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție, și, în particular, marcarea prin etichetare a caviarului atât pentru comerțul intern, cât și pentru cel internațional”, precum și „desfășurarea de activități de recoltare, capturare și/sau de achiziție și comercializare pe piața internă a plantelor și animalelor din flora și fauna sălbatică, terestră și acvatică, sau a unor părți ori produse ale acestora, în stare vie, proaspătă ori semiprelucrată, de persoane fizice sau juridice neautorizate de autoritățile publice teritoriale pentru protecția mediului” [art. 96 alin. (1) pct. 11 și 28, alin. (2) pct. 26 din O.U.G. nr. 195/2005], respectiv „nerespectarea măsurilor de protecție, conservare și utilizare stabilite cu caracter provizoriu de autoritățile competente pentru protecția mediului”; „nefurnizarea informațiilor și datelor solicitate de autoritățile competente pentru protecția mediului și de administratorii ariilor naturale protejate, pentru îndeplinirea responsabilităților pe care le au potrivit dispozițiilor prezentei ordonanțe de urgență”; și „hrănirea animalelor sălbatice de către orice persoană fizică sau juridică pe suprafața ariilor naturale protejate, cu excepția administratorilor fondurilor cinegetice și administratorilor/custozilor ariilor naturale protejate” [art. 53 alin. (1) lit. a), alin. (2) lit. g) și l) din O.U.G. nr. 57/2007].

Art. 48 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 407/2006 raportat la art. 39 lit. i) din același act normativ sancționează contravențional, cu amenda cuprinsă între 1.000 și 3.000 de lei, „vânarea (...) urșilor prin utilizarea altor cartușe decât a celor cu proiectile unice, ale căror caracteristici sunt prevăzute prin reglementările tehnice emise de administrator”⁹⁹, în vreme ce art. 48 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 407/2006 raportat la art. 39 lit. m) din același act normativ sancționează cu amenda contravențională de la 2.000 la 5.000 de lei „distribuirea de hrană complementară sub formă de deșeuri de origine animală și produse zaharoase de sinteză, în perioada 1 martie-30 noiembrie, în fondurile cinegetice în care sunt prezenți urși”¹⁰⁰.

În afara celor două contravenții menite să apere relațiile sociale destinate protecție acestei specii, legislația cinegetică sancționează contravențional o cantitate apreciabilă de fapte care pot avea repercusiuni asupra exemplarelor de urs brun¹⁰¹.

3.3. Răspunderea civilă

În practică, răspunderea civilă pentru prejudiciile aduse speciei urs brun este preponderent subsidiară răspunderii penale sau contravenționale stabilite în temeiul prevederilor Legii nr. 407/2006.

⁹⁹ Potrivit art. 4 alin. (2) din Ordinul ministrului apelor și pădurilor nr. 395/2018 pentru stabilirea caracteristicilor armelor de foc, a calibrelor acestora și a categoriilor de muniție care se pot folosi la vânatoare în România (M. Of. nr. 396 din 9 mai 2018), cu modificările și completările ulterioare, vânarea exemplarelor din specia urs brun, în situația în care se emit derogări pentru recoltare, se poate face numai cu arme de vânatoare cu țevi ghintuite și muniția aferentă, ale cărei caracteristici sunt prevăzute în anexa nr. 2 actului normativ, respectiv diametrul minim al proiectilului unic - 7 mm., lungimea minimă a tubului cartușului - 57 mm., o greutate minimă a proiectilului -12 g. și energie minimă la 100 m. - 2700 J (Jouli).

¹⁰⁰ *Apreciem că subiectul activ al contravenției este calificat, neputând avea această calitate decât gestionarul fondului cinegetic, contravenția prevăzută și sancționată de art. 48 alin. (1) lit. d) raportat la art. 39 lit. m) din Legea nr. 407/2006, fiind o varietate (distinctă) a contravenției prevăzută și sancționată de art. 48 alin. (1) lit. b) raportat la art. 23 alin. (1) lit. l) din Legea nr. 407/2006 [„hrănirea complementară a vânatului, cu încălcarea reglementărilor în vigoare”]. Pentru amănunte a se vedea Mihai-Bogdan Ionescu-Lupeanu, *Aspecte juridice ale hrănirii...**

¹⁰¹ Astfel, e.g., sunt prohibite (și sancționate contravențional): „tulburarea liniștii faunei cinegetice în perioada de înmulțire și creștere a puilor”; „deținerea neautorizată în captivitate a exemplarelor de faună cinegetică”; „circulația în scop de agrement, cu mijloace auto în afara căilor de circulație publică în fondurile cinegetice, fără acordul gestionarului”; „refuzul de a preda gestionarului exemplarele de faună cinegetică ținute în captivitate (...)”; „neanunțarea celei mai apropiate primării despre existența în fondurile cinegetice a unor cadavre de animale din speciile de faună de interes cinegetic”; „depozitarea în teren sau utilizarea în combaterea dăunătorilor vegetali și animalii ai culturilor agricole sau silvice a substanțelor chimice toxice pentru fauna cinegetică, fără luarea măsurilor de protecție a acesteia și respectarea normelor tehnice de utilizare a lor”; „producerea sau reproducerea, procurarea, deținerea, comercializarea și utilizarea, după caz, a capcanelor, arcurilor de vânatoare, păsărilor de pradă sau câinilor de vânatoare, fără respectarea reglementărilor administratorului”; și „deranjarea exemplarelor de faună de interes cinegetic în scopul fotografierii sau filmării, în afara traseelor turistice sau a căilor de comunicație” [Art. 23 alin. (1) lit. d), f), i), o), p), r), ț) și w) din Legea nr. 407/2006].

După cum s-a precizat anterior, cuantumul despăgubirilor datorate pentru prejudiciile aduse faunei sălbatice de interes cinegetic prin fapte ce constituie infracțiuni sau contravenții potrivit prevederilor Legii nr. 407/2006 este stabilit, în cazul acestei specii, prin anexa nr. 2 pct. A pct. 8 a actului normativ, la suma de 40.000 de euro, care „se achită în lei, la cursul oficial de la data achitării”¹⁰², răspunderea fiind personală¹⁰³.

În condițiile în care, în prezent, ursul brun constituie specie strict protejată, și pentru care, prin urmare, nu este stabilită cotă de recoltă¹⁰⁴, ci nivel de intervenție și prevenție, apreciem că sunt aplicabile prevederile art. 51 alin. (4) din Legea nr. 407/2006, despăgubirile urmând să fie încasate de către administrator, prin intermediul structurilor sale teritoriale (Gărzile Forestiere) sau al direcțiilor generale ale finanțelor publice.

Despăgubirile încasate de către administrator se utilizează și se distribuie după cum urmează: 75% se virează la bugetul de stat, iar 25% se achită agenților constatați¹⁰⁵. *Considerăm că, în interesul superior al protecției faunei sălbatice, se impune ca procentul de 75% să fie virat Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor, într-un cont separat, utilizat în exclusivitate pentru înființarea și sprijinirea centrelor de reabilitare sau îngrijire ale exemplarelor cu dizabilități, puilor orfani sau exemplarelor confiscate ce aparțin acestei specii strict protejate.*

O situație aparte o constituie stabilirea răspunderii civile și cuantumul despăgubirilor datorate pentru prejudiciile aduse faunei sălbatice de interes cinegetic prin fapte care nu constituie infracțiuni sau contravenții potrivit prevederilor Legii nr. 407/2006.

După cum arătam anterior, în cazul unui accident dintre un vehicul și un exemplar din specia urs brun, soldat cu uciderea sau vătămarea din culpă a animalului sălbatic, se va pune problema răspunderii penale a conducătorului vehiculului în temeiul art. 52 alin. (2) cu referire la art. 52 alin. (1) lit. d) raportat la

¹⁰² Art. 57 alin. (1) din Legea nr. 407/2006.

¹⁰³ Într-o speță, instanța de control judiciar a înlăturat dispozițiile instanței de fond prin care inculpații C.C. și D.D., în sarcina cărora se reținuse săvârșirea infracțiunii prevăzute și sancționate de art. 44 lit. d) din Legea nr. 407/2006, erau obligați în solidar cu inculpatul A.A. - care împușcase exemplarul din specia urs brun - la plata despăgubirilor către Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, prin Garda Forestieră Cluj, reținându-se, în mod corect, în esență, că modalitatea de producere a pagubei se produce prin împușcare - moment la care se produce prejudiciul - și nu prin transport, jupuire, eviscerare sau tranșare, prin urmare se „exclue ideea de solidaritate la plata prejudiciului, respectiv aplicarea art. 1382 din Codul civil care instituie solidaritatea pasivă a persoanelor care au provocat un prejudiciu prin aceeași faptă ilicită”. [Curtea de Apel Cluj, Secția Penală, decizia penală nr. 1640/2021. Documente extrase din serviciul de informare Indaco Lege5 Online - Indaco Systems - www.lege5.ro. Accesate la data de 21 decembrie 2022].

¹⁰⁴ Art.1 lit. h) din Legea nr. 407/2006: „cotă de recoltă - numărul de exemplare din fauna de interes cinegetic aprobat anual de către administrator pe specii și gestionar până la data de 15 aprilie pentru specia căprioară și până la 15 mai pentru celelalte specii sedentare admise la vânatoare, care se pot vâna în cadrul unui fond cinegetic”.

¹⁰⁵ Art. 51 alin. (5) din Legea nr. 407/2006.

art. 33 alin. (1) lit. a) din O.U.G. nr. 57/2007 și a despăgubirilor datorate pentru prejudiciul cauzat.

Întrucât, din interpretare sistematică a prevederilor legale, rezultă că răspunderea civilă delictuală, derogatorie de la prevederile dreptului comun, instituită prin prevederile art. 13 alin. (7) din Legea nr. 407/2006, vizează în exclusivitate daunele produse de către exemplarele din speciile de faună de interes cinegetic în urma accidentelor de circulație, apreciem că pentru repararea prejudiciului adus faunei sălbatice, va fi angrenată răspunderea civilă delictuală subiectivă întemeiată pe prevederile art. 1.357 și urm. din Codul civil.

Considerăm că, în ceea ce privește cuantumul despăgubirilor, întrucât prevederile legislației speciale, recte ale Legii nr. 407/2006, nu își găsesc aplicarea, urmează să fie stabilite prin expertiză tehnică de specialitate. Deși, în aparență, chestiunea este de o simplitate sfâșietoare, în practică va ridica o problemă complexă: începând de la calificarea expertului tehnic sau expertului tehnic judiciar – eventuala contestare a desemnării unui expert tehnic judiciar în vânatoare, până la urmă cel mai apropiat specialist de necesitate având până la urmă unele argumente – și până la cuantumul despăgubirii nefiind exclusă, dată fiind imposibilitatea utilizării cuantumului despăgubiri prevăzut în anexa nr. 2 a Legii nr. 407/2006, ca acesta să fie calculat prin raportare la prețul cărnii și, eventual, a pielii și a craniului ursului, ceea ce va conduce, cel mai probabil, la evaluarea lui la un cuantum diferit față de cel îndeobște întâlnit până la acest moment. *Întrucât apreciem că întinderea prejudiciului provocat prin uciderea unui exemplar nu diferă în funcție de forma de vinovăție a autorului faptei ilicite, în condițiile în care în ceea ce privește cuantumul despăgubirilor datorate pentru faptele ilicite săvârșite împotriva speciilor strict protejate enumerate în anexa nr. 2 a Legii nr. 407/2006 este unul fix și nu unul variabil (dublat) în funcție de perioada săvârșirii faptei în timpul sezonului de vânatoare și respectiv a perioadei de prohibiție – unde putem deduce că așa-zisa „despăgubire” conține în fapt și o componentă de sancțiune civilă, propunem de lege ferenda modificarea atât a Legii nr. 407/2007, cât și a O.U.G. nr. 57/2007, în sensul abrogării anexelor nr. 1 și 2 din legea-cadru a vânătorii și includerea lor în cel de-al doilea act normativ astfel încât cuantumul despăgubirilor pentru prejudiciile aduse faunei sălbatice să fie uniform.*

4. Concluzii și propuneri de lege ferenda

Concluzia generală rezultată în urma analizării legislației în ansamblul său privește stringența necesitate de reformare a sistemului de drept românesc în materia speciilor strict protejate. Apreciem că atât problematica derogărilor cu privire la speciile strict protejate, cât și cea vânătorii speciilor de interes cinegetic la care vânatoarea este permisă, se impune a fi inclusă în legea-cadru a ariilor naturale protejate, conservării habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice.

Până la momentul producerii acestei reforme considerăm că se impune modificarea și/sau completarea, în regim de urgență, a prevederilor art. 2 alin. (3) și (4), respectiv a art. 12 din O.U.G. nr. 81/2022, precum și a art. 51 alin. (5) din Legea nr. 407/2006.

Față de sancționarea, potrivit art. 52 alin. (2) cu referire la art. 52 alin. (1) lit. d) raportat la art. 33 alin. (1) lit. a) din O.U.G. nr. 57/2007, a oricărei forme de recoltare, capturare, ucidere, distrugere sau vătămare a exemplarelor aflate în mediul lor natural, în oricare dintre stadiile ciclului lor biologic, săvârșite din culpă, se ridică problema, spre exemplu, a deschiderii acțiunii penale împotriva conducătorilor de vehicule care, accidental,ucid sau vatămă exemplare din specia urs brun.

În acest context, sub aspectul laturii civile a cauzei, observăm că, în ceea ce privește quantumul despăgubirilor, întrucât prevederile legislației speciale, recte ale Legii nr. 407/2006, nu își găsesc aplicarea, acestea urmează să fie stabilite prin expertiză tehnică de specialitate. În practică, credem că se va ridica o problemă complexă: începând de la calificarea expertului tehnic sau expertului tehnic judiciar – eventuala contestare a desemnării unui expert tehnic judiciar în vânatoare, care, până la urmă, este cea mai apropiată specializare față de necesitățile speței nefiind lipsită de unele argumente – și până quantumul despăgubirii nefiind exclusă, dată fiind imposibilitatea utilizării quantumului despăgubiri prevăzut în anexa nr. 2 a Legii nr. 407/2006, ca acesta să fie calculat prin raportare la prețul cărnii și, eventual, a pielii și a craniului ursului, ceea ce va conduce, cel mai probabil, la evaluarea lui la un quantum diferit față de cel îndeobște întâlnit până la acest moment și care naște inechități între persoanele căzute în pretenții în cauze diferite.

Întrucât apreciem că întinderea prejudiciul provocat prin uciderea unui exemplar nu diferă în funcție de forma de vinovăție a autorului faptei ilicite, în condițiile în care quantumul despăgubirilor datorate pentru faptele ilicite săvârșite împotriva speciilor strict protejate enumerate în anexa nr. 2 a Legii nr. 407/2006 este unul fix și nu unul variabil (dublat) în funcție de perioada săvârșirii faptei în timpul sezonului de vânatoare și respectiv a perioadei de prohibiție, cum este în cazul speciilor enumerate în anexa nr. 1 a Legii nr. 407/2006 – de unde putem deduce că așa-zisa „despăgubire” conține în fapt și o componentă de sancțiune civilă – propunem de lege ferenda modificarea atât a Legii nr. 407/2007, cât și a O.U.G. nr. 57/2007, în sensul abrogării anexelor nr. 1 și 2 din legea-cadru a vânătorii și includerea lor în cel de-al doilea act normativ astfel încât quantumul despăgubirilor pentru prejudiciile aduse faunei sălbatice să fie uniform.

Totodată considerăm necesar un reviriment al practicii judiciare în sensul reținerii în sarcina autorilor unora dintre infracțiunile prevăzute și sancționate de Legea nr. 407/2006 [e.g., art. 42 alin. (1) lit. p), art. 44 lit. b)] a concursului acestora cu infracțiunile prevăzute și sancționate de art. 52 lit. d) raportat art. 33 alin. (1) lit. a) din O.U.G. nr. 57/2007, în practica judiciară soluția fiind adoptată incidental.